

ARBEJDSPROGRAM 2007

Arbejdsgruppen For Miljøovervågning Og –Data (NMD)

København oktober 2006

1. Sammenfatning af arbejdsprogrammet

Omdrejningspunktet for NMD's arbejde er at bidrage til udviklingen af den nordiske natur- og miljøovervågning. De projekter NMD støtter indeholder derfor alle et overvågningsaspekt. NMD's arbejdsprogram for 2007 kan inddeles i tre overordnede temaer. Under hvert tema støtter NMD en række projekter. De tre temaer er alle direkte relateret til Miljøhandlingsprogram 2005 - 08.

Natur, kulturmiljø og friluftsliv - Biologisk mangfoldighed

Som opfølgning på Miljøhandlingsprogrammets tema om 'Natur, kulturmiljø, og friluftsliv' vil NMD i 2007 fortsætte sit arbejde med overvågning af biologisk mangfoldighed. Der er stor efterspørgsel behov både nationalt og internationalt for øget kendskab til status og udvikling i den biologiske mangfoldighed, samt behov for udvikling af fælles overvågningsmetoder, bl.a. i relation til EU's habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiver samt ikke mindst målet om at stoppe tabet af biologisk mangfoldighed inden 2010. De nordiske lande har et godt udgangspunkt på området, men der er stadig et stort behov for koordination og erfaringsudveksling.

NMD ser det derfor som sin opgave at gennemføre projekter med henblik på at udvikle fælles nordiske indikatorer for biologisk mangfoldighed samt metoder til brug for overvågningen. Ovenstående vil løses i samarbejde med NFK gruppen.

Miljø og sundhed - Organiske miljøgifte

Det er en stor udfordring både i relation til Miljøhandlingsprogrammets fokus på Miljø og Sundhed og i relation til et mere generelt behov at udvikle rationelle og brugbare metoder til at overvåge udviklingen af de mange kemiske stoffer, stofgrupper og produkter. NMD vil i 2007 fortsat have fokus på de organiske miljøgifte, og gruppens arbejde vil således særligt være rettet mod Miljøhandlingsprogrammets pkt. 1.1 Kemikalier. Temaet Miljø og Sundhed dækker bredt og er relevant for mange arbejdsgrupper. Dette understreges af, at NMD i 2007 på dette område samarbejder med både Kemikaliegruppen, Hav- og luftgruppen og Miljø- og fiskerigruppen.

Tværgående - Vandrammedirektivet

I forhold til Miljøhandlingsprogrammet dækker arbejdet med Vandrammedirektivet over flere af temaerne. I de konkrete projektaktiviteter har NMD samarbejde med både Hav- og luftgruppen og Miljø- og fiskerigruppen. I 2007 vil NMD iværksætte flere projekter i relation til Vandrammedirektivet, som følger op hvor tidligere projekter slap.

Skal bruges til orientering af EK-M om gruppens vigtigste arbejdsopgaver i det kommende år, særligt nye initiativer fremhæves (nordisk, nærområdet, EU/EØS og øvrigt internationalt). Hvilke faglige områder er prioriteret i årets arbejdsprogram med henblik på at opfylde de forventede resultater i miljøhandlingsprogrammet. Fremhævelse af de vigtige samarbejdsprojekter og informations aktiviteter.

2. Informationsvirksomhed

Flere af de projekter NMD har valgt at støtte i 2007 forløber over flere år. Disse projekters informationsvirksomhed er derfor henlagt til de kommende år.

For følgende projekter forventer NMD, at offentliggøre rapporter eller anden information i 2007:

Projekt	Informationstype	Målgruppe
Workshop om kortlægning og modellering af marine habitater og landskaber som et redskab til planlægning i nordiske hav- og kystområder	Workshop	EU/EØS
Nordiske klimaindikatorer for effekter på naturen (NoNaKlim II)	Foredrag og indlæg ved diverse internationale møder	Norden, EU/EØS, CBD, Nærområdet.
NOBANIS	Indlæg og foredrag ved diverse internationale møder	Norden, EU/EØS, CBD, Nærområdet.
Monitoring of organic contaminants in air and deposition in the Nordic countries and in Arctic area: an evaluation of data and methods used to support policies in the Nordic countries.	NMR rapport og en workshop	Norden, EU/EØS
European Marine Directives: Concepts, Overlaps and Synergy (MARCOS)	Rapport efterfulgt af workshop mv. i 2008	EU/EØS, Norden

3. Gruppens konkrete aktiviteter som skal forelægges EK-M og MR-M

Der er ikke nogle af NMD's projekter der udføres på bestilling/opfordring fra EK-M eller MR-M, og der er derfor ikke på nuværende tidspunkt nogle konkrete områder som bør forelægges EK-M eller MR-M.

4. Nordisk Nytt. Nationella inspel och inspel till internationella förhandlingar

Blandt NMD's projekter vil vi specielt fremhæve følgende potentielle bidrag til internationale forhandlinger, møder osv.:

- Screeningsdata for nye miljø og/eller sundhedsskadelige stoffer er kraftigt efterspurgt i forhold til internationale fora eller konventioner som f.eks. LRTAP, AMAP og OSPAR. Sådanne data frembringes via et samarbejdsprojekt mellem NMD og Kemikaliegruppen.
- Konkrete forslag til indikatorer for klimaforandringens effekter på naturen. Fora som CBD, EEA og muligvis bilaterale møder vil være potentielle modtagere.
- Gennem projektet "European Marine Directives: Concepts, Overlaps and Synergy (MARCOS) vil Norden bidrage til at samle overvågningsindsatsen og udnytte de potentielle synergieffekter mellem overvågningsarbejdet som er knyttet til de marine direktiver.
- I projektet "Indikatorer for tilstand og udvikling af biologisk mangfoldighed i Norden" vil Norden kunne bidrage til udvikling af indikatorer, der kan understøtte de nordiske landes internationale arbejde med indikatorudvikling i relation til EU's habitatdirektiv, OECD og ikke mindst EEA.
- Projektet "Development of the Nordic/Baltic Network on Invasive Species (NOBANIS)" danner ikke som sådan grundlag for nordisk holdning i internationale forhandlinger. I stedet vil resultaterne udgøre en del af den nordiske implementering samt rapportering i relation til internationale konventioner m.m., der eksplicit nævner behovet for regionalt samarbejde (CBD COP/6, HELCOM, IMO, RAMSAR and Bern Conventions).

5. Opfyldelse af MHP's mål, aktiviteter og forventede resultat

Som nævnt herover falder NMD's aktiviteter i 2007 under flere af Miljøhandlingsprogrammets fire temaer. Herunder skitseres mere konkret, hvilke målsætninger NMD's arbejde i 2007 bidrager til at opfylde.

Natur, kulturmiljø og friluftsliv

NMD ønsker at gennemføre projekter rettet mod 2010 målet, og Miljøhandlingsprogrammets målsætninger vedr. dette – *"Arbejdet med at kortlægge status for udvalgte arter, artsgrupper og biotoper og arbejdet med evaluering af udviklingsforløb og tendenser vil være vigtigt for at kunne beskrive, hvordan 2010-målet nås. Med særlig vægt på karakteristiske nordiske naturtyper og arter vil der blive arbejdet for at etablere et nordisk forum for erfaringsudveksling specielt vedrørende udvikling af egnede indikatorer og overvågningsmetoder af særlige nordiske eksempler på beskyttelseskrævende arter og naturtyper."* Konkret ønsker NMD at videreføre et arbejde med udvikling af et overordnet indeks for den biologiske mangfoldighed nationalt og regionalt i Norden.

Derudover vil NMD i samarbejde med NFK-gruppen, Klimagruppen og AU iværksætte et projekt for at mere specifikt arbejde med udvælgelsen af indikatorer, som kan bruges til at se klimaforandringens effekter på naturen. Gruppen vil endvidere videreføre arbejdet med at udvide databasen for NOBANIS om 'Invasive alien species' til også at inkludere lande som Østrig, Holland m.fl. NMD vil også i samarbejde med NFK-gruppen støtte et projekt som skal gøre status over den nordiske biodiversitet som indspil til 2010-målene om at stoppe tabet af biodiversitet. Derudover vil NMD og NFK støtte et projekt, som følger op på en tælling af overvintrende fugle i Østersøen, som er vigtigt i forhold til klimaændringernes effekter på Østersøen og i forhold til risikoen for olieforurening i Østersøen.

Miljø og sundhed

Via et projekt der har til formål, at gennemføre screeninger af udvalgte kemiske stofgrupper, samt via arbejdet med at belyse årsagen til at fordelingen af POP'er så forskellig i det vest-nordiske og Østersøen, bidrager NMD til følgende målsætning: *"For at forhindre, at der på grund af manglende viden opstår skader på menneskers sundhed eller på miljøet, skal der skabes en bredere viden om alle kemikalier i brug. Der skal arbejdes videre med udvikling af metoder/databaser til overvågning og risikovurdering. ... Forøgelsen af mængden af tilgængelig information om kemiske stoffers egenskaber og forekomst i samfundet vil være et vigtigt resultat af arbejdet."* Endvidere vil NMD i 2007 arbejde med:

- At evaluere anvendeligheden af de "Environmental Assessments Criteria" (VRD) som bruges i det tempererede område i Arktis.
- At evaluere brugbarheden af passive samplere til sediment og vandfase overvågning af hydrofobe forbindelser.
- At sammenligne måledata for atmosfærisk deposition i det arktiske område og i resten af det nordiske område for at bl.a. for at fange huller i igangværende overvågningsprogrammer.

Tværgående – Vandrammedirektivet

NMD støtter flere projekter relateret til Vandrammedirektivet, og vil gennem dette arbejde blandt andet bidrage til målsætningen om, at *"Der skal arbejdes med implementeringen af EU's vandrammedirektiv, hvor en særlig nordisk opgave kan være at udvikle overvågningsmetoder og metoder til identifikation af de vandområder, som skal overvåges."*

Konkret afsluttes f.eks. arbejdet med at fastlægge referenceforhold for næringsstoffbelastningen i kystnære områder, og NMD bidrager dermed til målsætningen i forbindelse med fokusområdet 'Eutrofiering' om at *"Viden om referenceforhold og klassifikationssystemer vil blive opsamlet, og modeller vedrørende kobling mellem kilder, tilførselsberegninger og tilstandsmålinger i recipienterne vil blive udviklet."* Endvidere vil vi i 2007 arbejde med at:

- Foretage en tværgående analyse af potentielle synergier mellem de europæiske naturdirektiver, vandrammedirektivet, habitatdirektivet og direktivet om den marine strategi.
- Udpege referencestationer i det baltiske område, som pilot område for resten af Europa.

6. Samarbejde med andre grupper og sektorer

NMD's arbejdsområde er tværgående og er relateret til flere af de øvrige arbejdsgruppers faglige interesser. Det er derfor naturligt, at NMD samarbejder med de øvrige arbejdsgrupper. Dette afspejles i gruppens mandat, der sætter den særlige betingelse, for alle projekter NMD ønsker at starte, at det skal ske i samarbejde med mindst en anden arbejdsgruppe. Det er NMD's opfattelse, at samarbejdet med de øvrige arbejdsgrupper er velfungerende. Der er imidlertid fortsat en stor udfordring i, at få det faglige samarbejde til at fungere på de områder, som hovedsageligt er knyttet til overvågning, og hvor NMD derfor skal være den eneste drivende kraft - derfor er der også for gruppens arbejdsprogram for 2007 enkelte tilfælde, hvor opbakningen fra anden arbejdsgruppe udelukkende er af faglig karakter.

Det fremgår imidlertid også af de konkrete projekter nævnt i dette arbejdsprogram, at NMD også i 2007 vil få et bredt samarbejde med flere arbejdsgrupper. Således lægges der op til samarbejde med både Kemikaliegruppen, Hav- og luftgruppen, Natur-, friluftsliv- og kulturmiljøgruppen samt Miljø- og fiskerigruppen.

7. Projektdatabase

Der henvises til det samlede projektdatabasen på hjemmesiden (www.norden.org), hvor projekterne beskrives.

8. Gruppens sammensætning

NMD gruppens forventede sammensætning for 2007 er som følger:

Reidar Hindrum, Norge
 Yngve Brodin, Sverige
 Maria Dam, Færøerne
 Jesper Fredshavn, Danmark
 Maria Mikkelsen, Danmark (Sekretær)
 Stefán Einarsson, Island (Formand)
 Øystein Nesje, Norge
 Manuela Notter, Sverige
 Marja Pylvänäinen, Finland
 Mikael Wennström, Åland

Øvrige oplysninger om gruppen herunder gruppens mandat kan findes på Nordisk Ministerråds hjemmeside; www.norden.org.

9. Budget for arbejdsprogram

Skema 1: Oversigt over ansøgte budgetmidler i 2007 fordelt på bevillingsmyndighed

Bevillingsmyndighed	Alle beløb i 1.000 DKK
NMR-S Miljø	3.364.000
Overførte frie midler fra 2006	0
Sum (midler til rådighed 2007)	3.364.000

Skema 2: Oversigt over budgetterede midler til aktiviteter/projekter i 2007

Alle beløb i 1.000 DKK				
Aktiviteter/projekter	Overført fra 2006	Budgetteret 2007	Planlagt bevilling 2008	Samarbejdsgr./søjler
Biologisk mangfoldighed				
Status of wintering waterbird populations in the Baltic Sea	NYT	149	470 (i alt)	NFK Norden: 50% Næromr.:40% EU/inter.:10%
Development of the Nordic/Baltic Network on Invasive Species (NOBANIS)	0	100	85	NFK Norden: 35% Næromr.: 35% EU/inter.: 30%
Indikatorer for tilstand og udvikling af biologisk mangfoldighed i Norden	0	488	188 (i alt)	NFK Norden: 60% Næromr.: 0% EU/inter.: 40%
Illustreret identifikationsguide til fremmede arter i nordisk farvande	NYT	60	240 (i alt)	NFK, Hol, MiFi Norden: 40% Næromr.: 20% EU/inter.:40%
Nordiske klimaindikatorer for effekter på naturen (NoNaKlim II)	NYT	115	698 (i alt)	NFK, Klima, AU Norden: 60% Næromr: 0% EU/inter.: 40%
2010-projektet om status for flora og fauna i Norden	NYT	200		NFK Norden: 60% Næromr.: 10% EU/inter.: 30%
Organiske miljøgifte				
Nordisk samarbeid om screening av helse- og miljøfarlige organiske kjemikalier	0	100		NKG Norden: 80% Næromr.: 0% EU/inter.: 20%
Monitoring of organic contaminants in air and deposition in the Nordic countries and in Arctic areas: An evaluation of data and methods used to support policies in the Nordic countries.	215	200		HoL Norden: 80% Næromr.: 0% EU/inter.: 20%
Evaluerings af passive samplers til sediment- og vandfase overvågning af hydrofobe forbindelser i internationale overvågningsprogrammer	NYT	318		HoL Norden: 50% Næromr.:20% EU/inter.:30%
Evaluating environmental assessment criteria for the Arctic	NYT	50	674 (i alt)	HoL Norden: 60% Næromr.:0% EU/inter.:40%

Assessment of biomarker species for better understanding of pathways of traditional and emerging POPs into the West-Nordic and Baltic environments (PATHWAYS)	NYT	200	420	HoL Norden: 80% Næromr.: 0% EU/inter.: 20%
Vandrammedirektivet				
European Marine Directives: Concepts, Overlaps and Synergy (MARCOS)	NYT	175	175	HoL, MiFi Norden: 60% Næromr.:0% EU/inter.:40%
Reference conditions in lowland rivers (WFD):coordination of strategy, sampling methods and devoplement of a common predictive system for the Baltic area	NYT	285	234 (i alt)	NFK Norden: 20% Næromr.:40% EU/inter.:40%
Nordic intercalibration of hard bottom macroalgae monitoring methodologies (ALGAMONY)	NYT	250	490 (i alt)	HoL Norden: 80% Næromr.:0% EU/inter.:20%
Workshop om kortlægning og modellering af marine habitater og landskaber som et redskab til planlægning i nordiske- hav og kystområder	NYT	100	0	HoL, MiFi Norden: 40% Næromr.:30% EU/inter.:30%
Multifrequency acoustics in marine habitat mapping – developing and testing methodologies in coastal of the Baltic Sea	NYT	260	389 (i alt)	HoL Norden: 40% Næromr.:40% EU/inter.:20%
NMD Sekretariatet	0	264	264	Norden: 100% Næromr.: 0% EU/inter.: 0%
Frie midler		50	50	Norden: 100% Næromr.: 0% EU/inter.: 0%
I alt		3.364	4.377 (i alt)	Norden: 60 % Næromr.: 14 % EU/inter.: 26 %
	Norden:	2.018.400		
	Næromr.:	470.960		
	EU/inter.:	874.640		

Skema 3. Oversigt over sekretariatsmidler i 2007

Alle beløb er i 1000 DKK	
Løn, pension, ferie mm.	234
Rejseaktiviteter	30
Administrative udgifter	0
Total	264

Den totale kontraktsum for sekretariatsudgifterne er: 263.808 DKK.